Urška Smerkolj
VES TVOJ

SŠK-SKU

Slovenski katehetski urad je na temelju mandata (št. 51/01, 28. 11. 2001), ki mu ga je podelila Slovenska škofovska konferenca, izbral in za izdajo pripravil delo avtorice Urške Smerkolj VES TVOJ kot **priporočeno šmarnično branje za odrasle v letu 2026**.

Urška Smerkolj

Ves Tvoj

Ob tridesetletnici prvega obiska
papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji

SŠK-SKU
1851
Celjska Mohorjeva družba
Prva slovenska založba

Urška Smerkolj
VES TVOJ

Šmarnice za odrasle

© Celjska Mohorjeva družba, 2026
Vse pravice pridržane.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-1sv. Janez Pavel II, papež

SMERKOLJ, Urška
Ves tvoj : ob tridesetletnici prvega obiska papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji / Urška Smerkolj ; [uvodna beseda Franc Šuštar]. - Celje : Društvo Mohorjeva družba : Celjska Mohorjeva družba, 2026. - (Zbirka Šmarnice za odrasle)

ISBN 978-961-278-797-4
COBISS.SI-ID 271652611

VSEBINA

Uvodna beseda 7

1 Ves Tvoj 9
2 Življenje je dar 12
3 Mladostno veselje 15
4 Živeti z vero 18
5 Začetek vojne 21
6 Viharni časi 24
7 Poklicanost 27
8 Duhovnik 30
9 Kaplan 33
10 Wujek 36
11 Profesor 39
12 Škof 42
13 Drugi vatikanski koncil 45
14 Nadškof in kardinal 48
15 Izvolitev 51
16 Sprejmem 54
17 Vsakdanjik 57
18 Apostol upanja 60
19 Obisk domovine 63
20 Svoboda in dostojanstvo 66
21 O dostojanstvu človeškega dela 69
22 Stalni boj 72
23 Materinska roka 75

24 Marija, naša mati 78
25 Marija, žena za naš čas 81
26 Božje usmiljenje 84
27 Vesoljni klic k svetosti 87
28 Da bi bili eno 90
29 Slovencem 93
30 Za življenje 96
31 Sijaj resnice 99

Litanije Matere Božje 103
Navodila za izgovorjavo nekaterih besed 107

Uvodna beseda

SVETI JANEZ PAVEL II., EVANGELJSKI PRIČEVALEC

Ob 30. obletnici obiska papeža sv. Janeza Pavla II. v Sloveniji, ki je potekal od 17. do 19. maja 1996, je primerno, da se njegovega življenja, dela, nauka in vsega papeškega služenja ponovno spomnimo in se zanj Bogu zahvalimo. Še posebej je lepo, da se ga spomnimo v šmarnicah, ki so prisotne tako v naših župnijah kot domovih. Na ta način bomo sprejemali zgled človeka, ki se je popolnoma zaupal Mariji in to izpovedal s svojim papeškim geslom: »Ves tvoj!« Po njegovem zgledu se bomo lahko v šmarnični pobožnosti tudi mi lažje povezali z Božjo materjo Marijo in se utrdili v veri. Geslo njegovega pastirskega obiska je bilo namreč: »Oče, potrdi nas v veri!«

Sveti Janez Pavel II. je bil tesno povezan z Marijo in v Marijinem mesecu nas je tudi obiskal. Čas njegovega obiska v Sloveniji je bil milostni čas. Z veseljem se vedno znova spominjam tistih lepih dni. Spomnim se čudovitega miru in medsebojnega razumevanja med vsemi ljudmi v Sloveniji. Kar naenkrat je bilo lepo in mirno; veliko je bilo sodelovanja med vernimi in nevernimi, med Cerkvijo in državnimi institucijami. Vse je bilo v nekem velikem prazničnem pričakovanju. Celo na vremenu se je poznalo, saj se je deževno obdobje za tri dni kar ustavilo in je posijalo sonce. Pred prihodom papeža je deževalo, takoj po odhodu

pa se je deževje nadaljevalo. Ljudje, ki smo prisostvovali srečanju, smo bili na poseben način zaznamovani ter obsijani s soncem, da se je pomladanska ogorelost poznala še nekaj časa. Papež je na obisku zelo poudaril povezanost z Marijo. Njegova prva pot z brniškega letališča je vodila na Brezje k Mariji Pomagaj. Zatem je prišel v ljubljansko stolnico, kjer smo skupaj molili in zapeli Marijine litanije z odpevi – kot pri šmarnični pobožnosti. Vsi trenutki njegovega obiska in vse njegove besede so bili velika milost.

Zato je primerno, da se po tridesetih letih srečanja spomnimo nanj in osvežimo čudovita doživetja ter jih prenesemo na mlajše, ki tega niso doživeli. Naj nam pri tem pomagajo letošnje šmarnice, ki predstavijo svetega papeža s številnih zornih kotov. Hvaležni smo avtorici Urški Smerkolj, da je v šmarnicah predstavila bistvene trenutke življenja in poslanstva svetnika, ki je papež presežkov na mnogih področjih. Na preprost in globok način je predstavila bistvene poteze njegovega nauka, ki ga je papež s številnimi dokumenti in nagovori podaril Cerkvi in vsemu človeštvu. Evangeljske besede je papež povezoval z vsakdanjim življenjem človeka in tako ljudem odpiral vrata h Kristusu ter premagoval strahove. Naj njegov zgled svetosti pod Marijinim varstvom pomaga tudi vsem nam na naši poti svetosti!

Msgr. dr. Franc Šuštar,
pomožni škof

1

VES TVOJ

Začenjamo mesec maj, ki je od začetkov krščanstva posvečen Mariji. Šmarnična pobožnost in šmarnično branje nam pomagata premišljevati o njenem življenju, da bi jo mogli bolj vzljubiti in se ji z večjim zaupanjem priporočati.

Letos bomo o Mariji premišljevali s svetim Janezom Pavlom II., ki ji je posvetil življenje. Skozi njegovo življenje se bomo sprehodili v luči njegovega odnosa do Marije. Videli bomo, kako je lahko Marija sopotnica otroku, ki šele stopa na pot življenja; mladostniku, ki išče svojo poklicanost; odraslemu, ki se srečuje z dobrim in s slabim ter si prizadeva, da bi v polnosti uresničil to, za kar je poklican; ostarelemu, ki se spoprijema s trpljenjem in smrtjo; predvsem pa kristjanu, ki želi slediti Bogu in izpolniti njegovo voljo.

Karol Wojtyła si je kot krakovski nadškof izbral geslo *Totus Tuus – Ves Tvoj*. Ohranil ga je tudi potem, ko je bil izvoljen za papeža in je postal Janez Pavel II. Na ščitu njegovega grba je bil srebrn križ na modrem polju, v desnem spodnjem delu pa veliki M. Geslo in grb sta znamenji njegove popolne predanosti nebeški Materi, ki je zaznamovala njegov pontifikat. V zgodovino se je zapisal kot marijanski papež. Vernike je nenehno vabil k Mariji in govoril: »Vedno zaupajte v Marijo, Mater Svete družine

in vsega človeštva. Po Božji milosti nas zvesto vodi skozi življenjske preizkušnje in stiske.«

Spodbujal je molitev rožnega venca in uvedel skrivnosti svetlega dela rožnega venca, ki jih je sam razumel kot premišljevanje Kristusa z Marijinimi očmi. Z Marijo je poglabljal svoje duhovno življenje. Imel je več kot 1160 splošnih avdienc z več kot 17 milijoni ljudmi, podpisal je več kot sto uradnih dokumentov, med njimi 14 okrožnic, 45 apostolskih pisem in 14 apostolskih spodbud, ter pripravil za več kot 100.000 strani nagovorov; nas pa je najbolj prevzelo njegovo ponižno sprejemanje trpljenja. Zadnja leta življenja so mu hude zdravstvene težave povzročale veliko bolečin in ga nazadnje prikovale na invalidski voziček. Ko je nekaj dni pred smrtjo izgubil še sposobnost govora, je na tablico zapisal *Totus Tuus* in se še zadnjič popolnoma predal Marijinemu varstvu.

V dneh šmarničnega branja bomo obhajali 30. obletnico obiska Janeza Pavla II. v Sloveniji. Mnogi se še vedno s hvaležnostjo spominjamo teh dogodkov, ki so naš narod preplavili z upanjem in gorečnostjo. Še vedno slišimo njegove besede, ki jih je izrekel mladim, s katerimi je v Postojni praznoval svoj 76. rojstni dan: »Papež 'ma vas rad.« Med drugim jim je namenil tudi te besede: »Ozrite se na Marijo. Ona je čudovit zgled poguma in upanja, ki ga ima, kdor veruje v Božjo besedo in jo sprejme v svoje življenje. Kakor Marija tudi vi zaupajte v Gospoda. Če se boste oprli Nanj, ne boste razočarani.«

Naj te njegove besede veljajo tudi za nas. Njegov svetniški zgled naj v maju v nas obuja zaupanje v Marijino priprošnjo in nas opogumi za življenje po evangeliju.

◆ ◆ ◆

Sveta Marija, opogumi nas za življenje po evangeliju.
Sveta Marija, prosi za nas.

2

ŽIVLJENJE JE DAR

Letos v šmarničnem branju premišljujemo o življenju svetega Janeza Pavla II., ki je življenje posvetil Mariji. Do nje je razvil zelo globok in oseben odnos. To mu je pomagalo, da je v polnosti izpolnil svojo poklicanost in dosegel to, k čemur smo vsi poklicani – svetost. Vse se je začelo v preprosti delavski družini na Poljskem.

Emilia Kaczorowska je bila vzgojiteljica in šivilja, Karol Wojtyła pa avstro-ogrski častnik. Emilia je cenila njegove lepe manire in vljudnost, še bolj njegovo globoko pobožnost. Po poroki sta se naselila v Wadowicah. Želela sta si velike družine. Prvi sin, Edmund, se je rodil leta 1906. Čez deset let se je rodila hči Olga, a je že nekaj ur po rojstvu umrla. Mati jo je sama krstila.

Jeseni leta 1919 je Emilia pri petintridesetih letih pod srcem začutila novo življenje. Starša sta se zelo razveselila, a nosečnost je bila tvegana. Zdravnik je mater posvaril, da se lahko pri porodu zaplete in da lahko celo umre. Emilia je kljub strahu otroka donosila. 18. maja 1920 se je rodil zdrav deček in dobil dve imeni: Karol Josef – prvo po očetu in drugo po nekdanjem avstrijskem cesarju.

Družina je živela v skromnem stanovanju tik ob glavni mestni cerkvi. Mali Karol je vsem prinesel veliko veselja. Starejši brat Edmund se je rad igral s svojim bratcem in ga

pričel, brž ko je dobro shodil, učiti nogometnih spretnosti. Mati je bila na sinova ponosna. Večkrat je govorila, da bo eden zdravnik, drugi pa duhovnik. Njena napoved se je uresničila, a žal šele po njeni smrti.

Po Karlovem rojstvu se je materino že tako šibko zdravje še poslabšalo. 13. aprila 1929 je bil devetletni Karol v šoli, ko so mu sporočili žalostno novico. Mati je umrla zaradi srčnega napada. Stara je bila petinštirideset let. Oče se je nato predčasno upokojil, da je lahko skrbel za otroka.

Čez nekaj let je Karol izgubil še brata. Edmund je leta 1930 končal študij medicine in se zaposlil kot zdravnik v državni bolnišnici. V tistem času je izbruhnila epidemija škrlatinke. Vedel je, da ogroža svoje življenje, a je zdravniško prakso nadaljeval. V želji, da bi pomagal bolnemu dekletu, se je tudi sam nalezel hude bolezni in pri šestindvajsetih letih umrl.

Izgubi sta Karla močno pretresli. Ostal mu je samo oče. Kasneje se ga je takole spominjal: »Oče je bil čudovit človek. Skoraj vsi moji otroški spomini so povezani z njim. Hudi udarci, ki so ga v življenju zadeli, so mu odkrili brezmejne globine in žalost se je prelila v molitev. Že to, da sem ga videl poklekniti, je odločilno vplivalo na moja mlada leta.«

Sveti Janez Pavel II. je pozneje dejal, da je izguba matere pomembno zaznamovala njegovo marijansko pobožnost. Povedal je: »Odtlej sem čutil, da imam v Mariji mater bolj kot kdaj prej.« Ta odnos pa ni bil le verski, ampak tudi zelo čustven in oseben. Oče, s katerim sta skupaj redno molila rožni venec, mu je Marijo približal kot nežno, močno in ljubečo Mater. Bila jima je zgled zaupanja in predanosti Božji volji, ki včasih boleče poseže v življenje

tako, kot ne pričakujemo in ne razumemo. Ob Mariji je mali Karol spoznaval, da je življenje dar. Njen zgled mu je pomagal, da je mogel sprejemati težo življenja in se hkrati veseliti njegove lepote.

◆ ◆ ◆

Sveta Mati Božja, pomagaj nam, da bomo življenje sprejemali kot dar.
Sveta Marija, prosi za nas.

3

MLADOSTNO VESELJE

Karol Wojtyła je že kot otrok izgubil mater, čez nekaj let je umrl tudi njegov starejši brat Edmund. Z očetom sta ostala sama. Hudi udarci so poglobili njuno povezanost. Hodila sta na dolge sprehode, občudovala naravo in se veliko pogovarjala. Oče mu je s ponosom razlagal zgodovino poljskega naroda. Večkrat sta odšla v kino ali na kosilo v bližnjo gostilno. Vsak dan sta skupaj molila rožni venec. Karol se je ob njem učil sprejemati življenje kot dar in se ga veseliti tudi, ko je bilo težko.

Karol, ki so ga prijatelji klicali »Lolek«, je bil živahen fant. Bil je odličen športnik. S prijatelji je hodil v hribe in na smučanje. Rad je imel vožnjo s kajakom, plavanje in nogomet. Tudi pel je lepo. V župnijskem pevskem zboru je veljal za dobrega baritonista.

V gimnaziji je odkril, da ima igralske sposobnosti. Pridružil se je šolskemu gledališču in kmalu prevzel največje in najzahtevnejše vloge. Čez čas se je pridružil gledališki skupini v Wadowicah, kjer je razvil ljubezen do besede in spoznaval njeno moč, ki lahko doseže srce publike.

Kljub številnim prostočasnim dejavnostim je bil Karol odličen učenec. Na gimnaziji so ga spoštovali tako sošolci kot profesorji. Več dijaških organizacij ga je izvolilo za predsednika. Maturo je opravil z odliko.

Predvsem pa je bil Karol dober prijatelj, ki je sošolcem vedno rad pomagal pri učenju. Eden njegovih najboljših prijateljev je bil sošolec Jurek, sin predsednika judovske skupnosti. Skupaj sta igrala nogomet in se učila. To je bil čas, ko se je po Evropi širil nacizem, protijudovske ideje so dosegle tudi Poljsko. Poljski Judje so bili kmalu deležni nestrpnosti. Jurek je opazil, da ga nekateri sošolci gledajo postrani in se nočejo družiti z njim. Karol pa se ni spremenil in je ostal njegov prijatelj. Zavzel se je tudi za judovsko sošolko Anko, ki jo je vsak dan pospremil do šole, da bi jo zaščitil pred nestrpnimi Poljaki.

Za Karla je bila molitev vir moči in veselja. To se je kazalo v šoli, gledališču, športu in prijateljstvih. Vsak dan je na poti v šolo za kratek čas zavil v cerkev in se za nekaj trenutkov zadržal pred tabernakljem. Odnos z Bogom mu je pomagal ohranjati zavest, da nam je vse podarjeno, zato mu ni bilo težko svojega veselja deliti z drugimi. Podobno se tudi Marija, ki je spoznala, kako velike reči je Bog storil zanjo, ni prevzela ali se zaprla sama vase. Nemudoma se je odpravila k teti Elizabeti v želji, da bi bila tudi ona deležna tega veselja. Ob takšnem zgledu je svetemu Janezu Pavlu II. uspelo, da je ohranil izjemno mladostniško navdušenje nad življenjem in ga kot duhovnik, škof in papež delil z množicami. Njegova energija, ljubezen do ljudi, odprtost, veselje in notranja moč so do zadnjih dni izžarevali mladostno svežino, ki je dandanes redka celo med mladimi. Naj Marija tudi nam pomaga razumeti, da je vir našega veselja v Bogu in da veselje lahko množimo le, ko ga delimo z drugimi.

◆ ◆ ◆

Marija, začetek našega veselja, pomagaj nam, da se bomo znali veseliti življenja.
Sveta Marija, prosi za nas.

4

ŽIVETI Z VERO

Gimnazijec Karol je izžareval mladostno navdušenje nad življenjem. Veselil se je svojih talentov in jih skrbno razvijal. Razvijal pa je tudi svoj notranji svet in duhovno življenje. Družinsko okolje mu je pomagalo oblikovati globoko osebno vero, ki jo je živel zelo naravno in življenjsko.

Stanovanje, v katerem je Karol odraščal z očetom, je bilo prežeto z globoko, a nevsiljivo pobožnostjo. Ob vhodu je stala posoda z blagoslovljeno vodo. Stene so krasile svete podobe. V dnevni sobi je bil oltarček, ob katerem sta zjutraj molila. Ob večerih in prostih dneh je oče ob njem na glas prebiral odlomke iz Svetega pisma. Redno sta molila rožni venec. Njuno življenje je bilo veselo in gostoljubno. Odnos z očetom je bil za Karla prvo semenišče, v katerem se je nevsiljivo in pogosto zelo sproščeno uvajal v krščansko življenje. Skupaj sta hodila na dolge sprehode. Oče je sinu pripovedoval o zgodovini Poljske in vsakodnevnih dogodkih, o katerih je bral v časopisu. Včasih sta govorila v nemščini, da bi se fant navadil jezika, spet drugič pa sta razpravljala o filozofiji. Včasih sta v dnevni sobi igrala nogomet. Oče je branil vrata, Lolek pa je streljal na gol.

Naravni preplet med vero in vsakdanjim življenjem je Karla sam po sebi vabil, da je kot najstnik vse bolj

goreče iskal Boga. Bil je vnet ministrant, redno je hodil k spovedi, vsak dan je prejemal obhajilo in kazal znamenja vse trdnejše vere. Kljub temu ga sošolci niso imeli za pretirano pobožnega. Občudovali so ga, ker so njegov resen in odgovoren odnos do vere dopolnjevali prijaznost, izjemen smisel za humor in zanimanje za najrazličnejše dejavnosti, od športa do amaterskega gledališča. Vero je povezoval z vsakodnevnimi obveznostmi. Bil je odgovoren učenec, ki je redno pisal domače naloge in se veselil novega znanja. Med učitelji mu je največ zanimanja vzbudil mladi Edward Zacher, duhovnik in cerkveni ravnatelj srednje šole, fizik, astrofizik in inženir. Učence je popeljal v skrivnosti sončnega sistema, proti galaksijam, k atomom in ugankam mikrokozmosa. Pokazal jim je, da znanje, ki temelji na resnici, nikoli ne zavrača Boga, temveč, nasprotno, uči ponižnosti pred Stvarnikom. Takšen odnos do znanosti je prevzel tudi Karol, ki je pozneje kot papež zelo spodbujal znanstvena raziskovanja.

Pri petnajstih se je Karol včlanil v Marijino družbo. Čez pol leta so ga izvolili za predsednika wadowiške srednješolske veje. Bratovščina je pospeševala Marijino češčenje in pomembno vplivala na Karla, da se je sčasoma Marijinemu češčenju popolnoma predal. Občudoval je njeno tiho čakanje in preprostost. Kot Gospodova služabnica je trideset let čakala na znamenje in zaupala, da je njena izpolnitev v tem, da vestno živi svoj vsakdan. Njena vera je bila del življenja. Brez izrednih dejanj je izkazovala popolno predanost Božji volji. To vero je iskal mladi Karol – vero, ki presega tradicijo, navado ali običaj in postaja življenje sámo. Vsakdanja opravila, obveznosti in dogodki postanejo

priložnost za srečanje z Bogom in iskanje njegove volje. To je živa vera, ki prinaša polno življenje.

◆ ◆ ◆

Marija, Devica verna, pomagaj nam, da bo naša vera živa.
Sveta Marija, prosi za nas.

5

ZAČETEK VOJNE

Leta 1938 se je Karol vpisal na filozofsko fakulteto. Z očetom sta se preselila v Krakov in si uredila stanovanje v tesni kleti dvonadstropnice ob bregu Visle. Živela sta skromno. Karol je hodil na predavanja v hlačah iz grobega blaga in pomečkanem suknjiču. Čevlje mu je za silo popravljal oče. Vedno pa je imel čisto srajco.

Zavzeto se je lotil študija. V prostem času se je še naprej ukvarjal z gledališčem. Bil je član literarne skupine, združenja ljubiteljev poljskega jezika in društva bratske pomoči študentov. Njegovi dnevi so bili zapolnjeni od jutra do večera. Noči je pogosto prebedel ob pisanju poezije in proze. Še vedno je veliko molil. Izžareval je izredno energijo in moč na telesni, umski in duhovni ravni.

Kot vedno je hitro spoznal nove prijatelje. Pozneje so se ga takole spominjali: »Pri vsem smislu za humor in družabnem šarmu, s katerim je vsakogar, ki je prišel v stik z njim, pripravil do tega, da ga je vzljubil in cenil, je bil Karol veliko resnejši od nas, nekoliko zaprt vase, kot bi vedno meditiral o težavah, ki nam grozijo.«

In res so bile na obzorju velike težave, ki so pripeljale do najhujšega – izbruhnila je vojna. V petek, 1. septembra 1939, zjutraj je bil Karol v krakovski stolnici. Kakor vsak prvi petek v mesecu je šel tudi tokrat k spovedi in sveti maši.

Nekaj ur pred tem so nemške sile napadle Poljsko. Med darovanjem so se oglasile sirene, kmalu pa še bobnenje eksplozij. Karol je pohitel k očetu. V mestu je zavladala zmeda, zato sta zbežala proti vzhodu. Nista mogla vedeti za tajni sporazum med Berlinom in Moskvo, ki je domovino ogrožal tudi z ruske strani. Prehodila sta več kot 200 kilometrov, ko sta v množici beguncev spoznala, da se je bolje vrniti v Krakov in sprejeti življenje pod nemško zasedbo.

Kmalu sta občutila kruto resničnost nacistične zasedbe. Nacisti so hoteli zatreti intelektualno in versko življenje v mestu, prebivalce pa uporabiti kot suženjsko delovno silo. Univerzo so zaprli. Mnogo profesorjev so aretirali in pregnali v koncentracijska taborišča.

Začel se je silovit obračun s poljskimi Judi, ki so jih prisilili v selitev v krakovski geto. Od tam so jih pošiljali v koncentracijska in delovna taborišča. Tja so odpeljali tudi tiste, ki so Judom skušali pomagati.

Katoliška Cerkev je bila pomembna tarča nacistov, ker je bila varuhinja poljske kulture, jezika in narodne zavednosti. Mnoge duhovnike so odpeljali v taborišča ali jih pobili. Procesije so bile prepovedane, kapelice porušene. Krakovsko stolnico so najprej zaprli, pozneje pa dovolili, da sta bili pod nadzorom nemških stražarjev lahko v njej dve sveti maši na teden. Do konca vojne je v nacističnih pobojih in taboriščih umrla približno tretjina poljskih duhovnikov.

Krakov je tako čez noč postal drugačno mesto. Policijske racije, deportacije v taborišča in na prisilno delo, pretepanja esesovcev in streljanje na ulicah so postali del vsakdanjega življenja. Zavladala je lakota. Za črni kruh je bilo treba

čakati v dolgih vrstah, maslo, zelenjava in meso pa so bili na voljo le v trgovinah z oznako »Samo za Nemce«.

Takšna resničnost je kot meč zasekala v Karlovo mladost. Zdelo se je, da je njegova domovina izgubljena. Mladostniški pogum je zamenjala negotovost. Misel na Marijo, Kraljico Poljske, je bila zanj žarek svetlobe v mračnih časih. Oprijel se je vere, ki jo je pozneje kot papež izrazil v molitvi: »Marija, Kraljica Poljske, tebi izročamo Poljsko. V tebi je naša vera in naše upanje, v tvojem varstvu je naše upanje. Tebe prosimo, bodi z nami.«

◆ ◆ ◆

Kraljica miru, obvaruj našo domovino sovraštva in vojne ter daj, da bi živeli v miru.
Sveta Marija, prosi za nas.